

Trzecie stwierdzenie lęgu szablodzioba *Recurvirostra avosetta* na Śląsku

Third breeding record of Avocet *Recurvirostra avosetta* in Silesia

Aleksandra Wasińska

Muzeum Przyrodnicze Uniwersytetu Wrocławskiego
Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław
e-mail: olawasinska@biol.uni.wroc.pl

Beata Czyż

Zakład Ekologii Behawioralnej
Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław
e-mail: czyz@biol.uni.wroc.pl

Dnia 21.04.2012 r., podczas prowadzenia obserwacji ptaków na terenie rezerwatu „Stawy Milickie” w kompleksie Stawno, zaobserwowaliśmy dwa osobniki szablodzioba *Recurvirostra avosetta*, żerujące przy piaszczystych łąkach na stawie Słowian (51°32' N, 17°22' E). Wykonaliśmy dokumentację fotograficzną, jednak z powodu późnych godzin wieczornych i słabej jakości zdjęć, nie mogliśmy jednoznacznie określić płci osobników. Dwa dni później ptaki były nadal obecne w tym miejscu, a w późniejszym okresie obserwowane także przez innych obserwatorów. W dniu 11.05.2012 r. obserwowaliśmy osobnika siedzącego na piachu. Drugi osobnik w tym czasie żerował oraz odganiał inne ptaki z najbliższej okolicy, tj. siewczkę obrożną *Charadrius hiaticula*, łączaka *Tringa glareola* i krzyżówki *Anas platyrhynchos*. Po chwili

szablodzioby rozpoczęły nanoszenie materiału gniazdowego. Następnie jeden z osobników ponownie usiadł w tym samym miejscu. Kiedy ptak wysiadający przerwał swoją czynność, zlokalizowaliśmy gniazdo z jednym jajem (Fot. 1). Wykonaliśmy dokumentację fotograficzną oraz obserwowaliśmy dalsze zachowanie osobników przez dwie godziny. Ustaliśmy, iż obserwowane przez nas osobniki to samica i samiec, tworzące parę. Ptaki podczas obserwacji na przemian siadały na gnieździe, kopulowały oraz żerowały. Kopulacja poprzedzona była zawsze przyjęciem przez samicę charakterystycznej pozy: szyja i głowa spoczywały na wodzie, a samiec w tym czasie okrążał kilka razy samicę, zanurzając dziób i chlapiąc wodą na boki (Fot. 2). Obserwacje prowadziłyśmy z drogi, która przebiega przez wieś Dyminy. Odległość, jaka dzieliła nas od

Fot. 1. Gniazdo szablodzioba *Recurvirostra avosetta* z jednym jajem, Stawy Milickie, maj 2012 (fot. B. Czyż)

Photo 1. Avocet nest with an egg, Milicz Ponds, May 2012

ptaków, wynosiła nie więcej niż 40 m. Następnego dnia (12 maja) zlokalizowałyśmy gniazdo w tym samym miejscu, jednak nie było w nim już jaja. Ptaki nie siadały na gnieździe, ale przebywały w jego okolicy, żerując, kopulując i odganiając intruzów. Poziom wody w stawie podnosił się, w wyniku czego wybrana przez ptaki piaszczysta wysepka zmniejszała swoją powierzchnię. Dnia 13 maja zaobserwowałyśmy w tym samym miejscu także drugą parę szablodziobów. Pierwsza para nie przebywała już bezpośrednio w pobliżu gniazda, lecz na pobliskich płycznach. Pary znajdowały się w niedalekiej odległości od siebie. W tym czasie obie pary kopulowały, żerowały oraz

odpoczywały. Między 14 a 16 maja obie pary były nadal obecne na stawie Słowian. Poziom wody podnosił się bardzo szybko, zasłaniając płycznę blisko drogi, dlatego ptaki żerowały i odpoczywały na płycznach położonych dalej od brzegu. Po 16 maja ptaki obserwowaliśmy jeszcze kilkakrotnie na stawie Słowian, a kiedy zbiornik uległ napełnieniu, przemieściły się one na staw Staś Górny (jedna obserwacja). Później nie stwierdziłyśmy już szablodziobów w kompleksie Stawno.

Do 2007 roku odnotowano 6 przypadków gniazdowania (11 par na 6 stanowiskach) szablodzioba na terenie Polski (Tomiałojc i Stawarczyk 2003, Komisja

Fot. 2. Kopulacja szablodziobów *Recurvirostra avosetta*, Stawy Milickie, maj 2012 (fot. A. Wasińska)
Photo 2. Copulating pair of Avocets, Milicz Ponds, May 2012

Faunistyczna 2004, 2008). Następne stwierdzenia pochodzą dopiero z roku 2012, kiedy to zaobserwowano lęgi 8 par na 5 stanowiskach, w tym jednej pary na Stawach Milickich (niniejsza obserwacja), 4 par w Parku Narodowym „Ujście Warty”, 2 par w Wielkopolsce oraz 1 pary na odstojnikach cukrowni w miejscowości Szyjki w pow. ciechanowskim (Komisja Faunistyczna 2013). Rosnąca liczba stwierdzeń tego gatunku na terenie Polski może być wynikiem wzrostu liczebności populacji szablodzioba w północno-zachodniej Europie (Tucker i in. 1994, Birdlife International 2004, Wetlands International & SOVON 2011), co jest spowodowane między innymi ochroną

większości terenów lęgowych tego gatunku oraz poprawą warunków na zimowiskach (Tucker i in. 1994). Znaczący wzrost populacji tego gatunku nastąpił na lęgowiskach położonych wzdłuż wybrzeża Morza Północnego, gdzie w latach 1924–25 gnieździło się jedynie 1800 par, a w latach 80. już 16400–19700 (Tucker i in. 1994). W latach 90. i potem, w XXI wieku, zanotowano wzrost populacji zarówno w zachodniej, jak w i południowo-wschodniej Europie (Wetlands International & SOVON 2011).

Pierwszy lęg szablodzioba na Śląsku odnotowano w roku 2002 na Zbiorniku Goczalkowickim, gdzie gniazdowały dwie pary, w tym jedna wyprowadziła młode

(Betleja i in. 2002). W roku 2003 na stawie Rychlik w Zawadce (pow. pszczyński, woj. śląskie) miał miejsce drugi lęg tego gatunku i dotyczył również dwóch par z gniazdami (Krzanowski i Mleczek 2004). Opisany w niniejszej notatce lęg jest więc trzecim dla regionu śląskiego i pierwszym dla Doliny Baryczy. Szablodziób jest gatunkiem dość rzadko obserwowanym na terenie Śląska, w latach 1922–2012 znanych jest około 87 stwierdzeń tego gatunku (Dyrz i in. 1991, Obserwacje faunistyczne 2008, 2012, 2013), przy czym w Dolinie Baryczy obserwowano go ponad 20 razy (Witkowski i in. 1995, Kartoteka Awifauny Śląska 2014). Stwierdzenie opisane w niniejszym doniesieniu zostało pozytywnie zweryfikowane przez Komisję Faunistyczną SO PTZool (nr orzeczenia 12690 z 15.11.2012 r.).

Literatura

Betleja J., Karetta M., Król J., Schneider G. 2002. Pierwsze stwierdzenie lęgu szablodzioba *Recurvirostra avosetta* na Śląsku. Ptaki Śląska 14: 167–170.

BirdLife International (2004) Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. BirdLife International. Cambridge, UK: (BirdLife Conservation Series no. 12)

Dyrz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J. 1991. Ptaki Śląska. Monografia faunistyczna. Uniwersytet Wrocławski, Wrocław.

Kartoteka Awifauny Śląska (online). 2014. Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne.

Komisja Faunistyczna 2004. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2003. Not. Orn. 45: 169–194.

Komisja Faunistyczna. 2008. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2007. Notatki Ornitologiczne 49: 81–115.

Komisja Faunistyczna. 2013. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2012. Ornis Polonica 109–150.

Krzanowski Z., Mleczek G. 2004. Drugi przypadek lęgu szablodzioba *Recurvirostra avosetta* na Śląsku. Ptaki Śląska 15: 129–130.

Summary

On 21.04.2012 two *Avocets Recurvirostra avosetta* were observed in the Stawno complex, Milicz Ponds Nature Reserve and on 11.05.2012 a nest with one egg was found. On the following day the nest was empty. From 13th May two pairs of Avocet were being observed on Milicz Ponds. They were resting, foraging and copulating, however another nesting attempt was not confirmed. The observation was the third breeding record of Avocet in Silesia. Between 1994 and 2011 six nests of Avocet were reported in Poland (11 pairs on six nesting sites) and in 2012 alone 8 breeding pairs on 5 nesting sites were found.

Obserwacje faunistyczne 2008. Ptaki Śląska 17: 91–107.

Obserwacje faunistyczne. 2012. Obserwacje faunistyczne z roku 2011. Ptaki Śląska 19: 153–180.

Obserwacje faunistyczne. 2013. Faunistycznie ważne obserwacje ptaków na Śląsku w roku 2012. Ptaki Śląska 20: 110–169.

Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.

Tucker, G.M., Heath, M.F., Tomiałojć L., Grimmett R. F. A. 1994. Birds in Europe: their conservation status. Conservation Series no. 3. BirdLife International, Cambridge.

Wetlands International & SOVON (2011) Analysis of trends of selected waterbird populations in the African-Eurasian Waterbird Agreement Area. Web resource. Wetlands International, Wageningen, The Netherlands. (<http://www.wetlands.org/AfricanEurasianWaterbirdCensus/AEWAConservationStatusReview/tabid/2578/Default.aspx>).

Witkowski J., Orłowska B., Ransozek E., Stawarczyk T. 1995. Awifauna doliny Baryczy. Notatki Ornitologiczne 36: 5–75.